



ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013



Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa



A Bátorligeti Nagy-legelő (HUHN20036) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve



Debrecen

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán
Dr. Gulyás Gergely
Juhász Krisztina
Dr. Ködöböcz Viktor
Hauberger Júlia
Lukács Attila
Máté Rudolf

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1.A terület azonosító adatai.....	6
1.1.Név	6
1.2.Azonosító kód	6
1.3.Kiterjedés	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5.Érintett települések.....	6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	7
2.Veszélyeztető tényezők.....	9
3.Kezelési feladatok meghatározása	9
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2.Kezelési javaslatok	12
3.2.1.Élőhelyek kezelése	13
3.2.2.Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	32
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	32
3.2.4.Kutatás, monitorozás	32
3.2.5.Mellékletek	33
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	34
3.3.1.Agrártámogatások.....	34
3.3.2.Pályázatok.....	37
3.3.3.Egyéb.....	37
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	37
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	37
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	37
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	42
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	44
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	45
1.1.Környezeti adottságok.....	45
1.1.1.Éghajlati adottságok	45
1.1.2.Vízrajzi adottságok	45
1.1.3.Talajtani adottságok	46
1.2.Természeti adottságok.....	46
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	47
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	49
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	52
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	54
1.3.Területhasználat	54
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás	54
1.3.2.Tulajdoni viszonyok	55
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	55
2.Felhasznált irodalom	58
3.Térképek.....	59



ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013



Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bátorligeti Nagy-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20036
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	450,72 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* – Pannon homoki gyepek
- * kiemelt jelentőségű élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)
- Magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*)
- Tátógó kökörcsin (*Pulsatilla patens*)
- Magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*)
- Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Bátorliget

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL048	Bogdán-tagi-láprét	12,84 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

- A terület teljes egészében (23,4 ha) a Bátorligeti-legelő TT része (37/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Bátorligeti-legelő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról)
- A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével (100%) átfed.

Helyi jelentőségű védett természeti terület: a tervezési területből a Bátorliget 0306,0307,0308 helyrajzi számú rész Bátorligeti-Nyomás néven helyi védettséget élvez, kiterjedés: 9,1345 ha (törzskönyvi szám: 14/39/TT/00, hatályba lépés éve: 2000)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Terület kezelési terv dokumentációja 2007-ben elkészült, azonban hivatalosan nem került elfogadásra.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról
- Bátorliget község szabályozási terve és helyi építési szabályzata - 15/2001. (XII.20.) képviselő testületi rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Nyírbátori erdészeti tervezési körzet erdőterve (**Érvényes:** 2003.01.01 - 2012.12.31). Az új körzeti erdőterv elkészítésének határideje: 2014.12.31.

A köztes időszakokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig.
(Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Fedics Mihály Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-856010-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Szamos-Kraszna alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015

1.7.7. Egyéb tervek

Magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) fajmegőrzési terve. Kiadta: KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

Tátogó kökőrcsin (*Pulsatilla patens*) fajmegőrzési terve. Kiadta: KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2005. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2005.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentőségek	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.01	intenzív legeltetés	M	5-40%	6260* - Pannon homoki gyepek Jelenleg a korábban intenzívebb legeltetés jellemző, túllegeltetés egyes pontokon (jószágállások, telepek környéke, buckaoldalak kitaposása) fordul elő, illetve aszályos év esetén. A rendszeres túllegeltetés (esetlegesen talajbolygatással párosulva) elsősorban az inváziós gyomok terjedése miatt veszélyes, amely így ott a jelölő élőhely átalakulását, megszűnését okozhatja, illetve gyomosodási góc kialakulásához vezethet. Különösen érzékenyek a túllegeltetésre az erdősztyepp-rét jellegű állományok (Lókert buckái). Ugyanakkor a természetes homoki pionír közösségek fenntartását a túllegeltetés elősegítheti.
A04.02	alullegetetés	M	5-60%	6260* - Pannon homoki gyepek A tervezési terület egyes részein legeltetés nem, vagy nagyon alacsony intenzitással folyik. Ez elősegíti az inváziós fajok terjedését, a cserjésedést, illetve az avarfelhalmozódás, filcesedés révén a gyep elszegényedését, fajösszetételének megváltozását okozza. Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla subsp. hungarica</i>), kökörccsin fajok (<i>Pulsatilla patens</i> , <i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i> , <i>Pulsatilla grandis</i>). A alullegetetés, illetve az emiatt fellépő gyepszerkezet átalakulások, cserjésedés korlátozhatja a jelölő növényfajok állományait, a kökörccsinek csírázását, szaporodását.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	5%	6260* - Pannon homoki gyepek A szántóterületekhez közeli gyepek élővilágát károsíthatják az onnan átsodródó vagy átmosódó növényvédőszer. Magyar kökörccsin (<i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i>) A faj részpopulációja beszántott terület mellett él, az onnan átjutó vegyszerek közvetlenül is károsíthatják.
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	L	5%	6260* - Pannon homoki gyepek A tervezési területen korábban több kiszolgáló és áthaladást biztosító földút került kialakításra. Ezek egy része a használat korlátozásával visszagyepesedik, egy részük jelenleg is használatban van. A jelölő élőhelyet károsan érintheti a terület csökkenése, gyomosodás, bolygatás, egyéni károsítás lehetőségének biztosítása (pl. szemétkerítés).

F03.01.0 1	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	60%	6260* - Pannon homoki gyepek A túltartott vadállomány, elsősorban a vaddisznó túrásával jelentős területen bolygatja a gyepet, amelyek gyomosodási góccokká válhatnak.
				Kökörccsin fajok (<i>Pulsatilla spp.</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla subsp. hungarica</i>) Előfordul a nőszirmok gyöktörzsének fogyasztása, a kökörccsinek virágjának őzek általi lerágása, a túrások miatti élőhely degradáció.
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	L	5%	6260* - Pannon homoki gyepek A közlekedés miatti gépjárműves közlekedés a jelölő élőhely területét károsíthatja, csökkentheti.
H05	talajszennyezés és szilárd hulladék	L	20%	6260* - Pannon homoki gyepek A tervezési területen láthatóak illegális hulladéklerakások, szétszóródott kommunális hulladék is, a közút közelében hulladéklerakó maradványa. A jelölő élőhely kiterjedését csökkenti, illetve gyomosít.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	80%	6260* - Pannon homoki gyepek A területen a homoki gyepeken vagy azokkal érintkezően terjedő inváziós fajok – selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), parlagfű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>), betyárkóró (<i>Conyza canadensis</i>), akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) – vannak jelen, amelyek a jelölő élőhelyen megfelelő kezelés hiányában kisebb-nagyobb mértékű invázióra képesek. Kialakuló állományuk alatt az élőhely erősen degradálódhat, vagy akár tartósan meg is semmisülhet.
				Magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>), ürge (<i>Spermophilus citellus</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla subsp. hungarica</i>), kökörccsin fajok (<i>Pulsatilla patens</i> , <i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i> , <i>Pulsatilla grandis</i>). A tervezési területen lévő homoki gyepek kórós vagy fás özönnövényekkel történő benövődése részben a legeltetés gátlásával, részben a közvetlen élőhely átalakítással a jelölő fajok élőhelyét szűkíti vagy megsemmisíti.
K05	csökkenő termékenység /genetikai leromlás	H	nem értelmezhető	Tátogó kökörccsin (<i>Pulsatilla patens</i>). Az állomány minimális egyedszáma miatt a genetikai leromlás valószínűsíthető (az ex situ szaporítás és egyedszám növelés ezt részben ellensúlyozhatja).

Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	10%	6260* - Pannon homoki gyepek A szántóterületekhez közeli gyepek élővilágát károsíthatják az onnan átsodródó vagy átmosódó növényvédőszerrel.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	0-80%	6260* - Pannon homoki gyepek Jelenlegi jogi szabályozás szerint a jelölő élőhelyet tartalmazó gyepterület alapvetően nem alakítható át szántóvá. Ennek változása vagy illegális beszántás esetén a jelölő élőhely károsodása biztos.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	80%	6260* - Pannon homoki gyepek A legeltetés hiányával a helyenként gyomosodó, régebben kopáros, jelölő élőhelyet tartalmazó gyepek leromlása, elgyomosodása valószínű. Hosszabb távon a gyepterület jelentős területen történő átalakulása várható. A legeltetés esetleges felhagyásával a jelölő fajok számára szükséges tartósan rövid fűvű állapot jelentős területeken megszűnhet; ilyen formában a terület vagy annak jelentős része élőhelyként alkalmatlanná válhat azok számára.
B01	Erdőtelepítés	L	0-50%	6260* - Pannon homoki gyepek Jelenlegi jogi szabályozás szerint a jelölő élőhelyet tartalmazó gyepterület alapvetően nem erdősíthető. Ennek változása esetén a jelölő élőhely területe is áldozatul eshet.
C01.01.01	homok vagy kavicsbányászat	L	0-10%	6260* - Pannon homoki gyepek Illegális homokbányászat korábban folyt a területen. Ennek ismételt megjelenése az élőhely kiterjedését csökkentheti.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	L	80%	6260* - Pannon homoki gyepek Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását is okozhatja.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Bátorligeti Nagy-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során priritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a célállapot, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhely, a 6260* kódú „pannon homoki gyepek” legalább az alapállapot felmérése során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében fennmaradjanak, olyan állapotban, hogy a jelölő közösségi jelentőségű fajok – magyar futrinka (*Carabus hungaricus*), magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), tatógó kökőrcsin (*Pulsatilla patens*), magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) és leánykőkőrcsin (*Pulsatilla grandis*) - számára alkalmas élőhelyül szolgáljanak hosszú távon is. A megjelölt prioritások szerinti célkitűzések megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása, valamint a közösségi jelentőségű (de nem jelölő) fajok állományainak fennmaradása is biztosítható legyen.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a homoki gyepek, homoki legelők megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, beépítéssel, vonalas létesítmények és egyéb infrastrukturális létesítmények kialakításával, gyeppet károsító (technikai) sportok üzésével szemben.
- A természetes, természetközeli homoki gyepek fenntartása, illetve a terület magyar futrinka (*Carabus hungaricus*), magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), tatógó kökőrcsin (*Pulsatilla patens*), magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) és leánykőkőrcsin (*Pulsatilla grandis*) populációjainak megőrzésének érdekében a folyamatos, de a gyepek természeti értékét nem károsító intenzitású legeltetés fenntartása szükséges, az inváziós fajok visszaszorításával együtt. A legeltetéssel nem hasznosítható területek esetében – szükség esetén – a gyepek kezelését kíméletes kaszálással szükséges biztosítani.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak (főleg selyemkóró, akác, bálványfa, kései meggy, aranyvessző fajok) a természeti értékeket veszélyeztető terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa-, cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.
- A szántókat javasolt visszagyepesíteni vagy erdősíteni.
- A területen lévő roncsolt felszínek (homokbánya) szükség szerinti rekultivációjáról javasolt gondoskodni.
- A területtel szomszédos faültetvényekben és szántókon kíméletes gazdálkodás kialakításával, az inváziós fajok visszaszorításával indokolt gondoskodni a természetes élőhelyeket érintő esetleges káros hatások megelőzéséről.

- Megfelelő előkészítést követően a közösségi jelentőségű tatógó kökőrcsin (*Pulsatilla patens*) és magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) állományokat javasolt ex situ szaporított egyedekkel megerősíteni a tervezési terület megfelelő élőhelyein.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkozatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Bátorligeti Nagy-legelő Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 14 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseket, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység a tervezési terület legmagasabb természeti értéket képviselő, a kiemelkedő buckákon elhelyezkedő homoki gyepi élőhelyeinek meghatározó részét foglalja magában, amelyeket az elmúlt évtizedek bolygatásai, károsításai nem, vagy kisebb mértékben érintettek. Itt élnek a jelölő növény és állatfajok legnagyobb állományai is. Kedvező állapotban tartásukhoz a természetvédelmi célok tekintetében egyformán megfelelő kíméletes legelőgazdálkodás folytatása szükséges, kiegészítve egyéb kezelési tevékenységekkel (inváziós fajok visszaszorítása, élőhelyek rekonstrukciója).

(1) Meghatározása: Homoki sztyepprétek, homoki legelők a teljes gyepen belül lévő kiemelkedő, meredek buckákon, a velük mozaikoló egyéb kisebb élőhelyfoltokkal (jellegtelen száraz gyepek, facsoportok). Alapvetően legelőként hasznosított, időbeli legeltetési korlátozásokkal.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): homoki sztyepprétek (H5b), homoki sztyepprétek- jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (H5bxOC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), akácültetvények (S1)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon homoki gyepek (6260*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (kíméletes legeltetés) folytatása a természeti értékek védelmét figyelembe vevő korlátozásokkal. A terület természetvédelmi célkitűzéseinek leginkább a legeltetési használat felel meg.

a) Kötelezően betartandó előírások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Kiszántás nem megengedett. (GY13).
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19).
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. (GY23).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság

érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34).

- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (GY40).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44).
- Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos. (GY46).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Gyeprekonstrukció bolygatott gyepfelszíneken gyommentesítés (elsősorban legeltetéssel, vagy mechanikai eszközökkel), szükség esetén foltokban gyepvetés.

Inváziós fajok (főleg akác (*Robinia pseudoacacia*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*)) visszaszorítása, mechanikai és vegyszeres beavatkozással, legeltetési utókezeléssel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

Delelő fák, facsoportok telepítése kizárólag őshonos és tájhonos fák és cserjék felhasználásával javasolható, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszíneken.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található élőhelytípusok és jelölő fajok élőhelyeinek kíméletes legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. Annak hiányában - főleg inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősődés, lágyszárú özöngyomok terjedése, illetve a gypszerkezet kedvezőtlen átalakulása valószínűsíthető. Közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek (homoki gyep) természeti állapota fenntartható, erős intenzitású (túl)legeltetés esetén (amennyiben az nagy területet érint) viszont a gyep felszakadozása, a homoki gyomok és inváziós fajok terjedése várható. A legeltetés időszakának korlátozása a jelölő növényfajok (elsősorban kökőrcsinek) megfelelő termésérésének elősegítése miatt indokolt. Az esetlegesen kedvezőtlen mértékben felhalmozódó fűavar általában gátolja a kökőrcsinek csírázását, szaporodását. Őshonos fák, facsoportok telepítése a terület tájképi értékeinek és élőhelyi változatosságának megőrzése, az erdőssztyeppi jelleg erősítése miatt indokolt.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Homoki legelők, részben másodlagos vagy bolygatott gyepek, mezofil vagy üde legelők, a magasabb buckák közötti térszíneken, a velük mozaikoló kisebb élőhelyfoltokkal (jellegtelen száraz gyepek, facsoportok, bolygatott-gyomos részek, magassásos foltok). A terület meghatározó részét adó legelők (időszakosan kaszált gyepek), jellemzően közepes vagy rosszabb természetességgel.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): homoki sztyeprétek- jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (H5bxOC), jellegtelen üde gyepek-mocsárrétek (OBxD34), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen üde gyepek (OB)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7), homoki sztyeprétek (H5b), nem zsombékoló magassásrétek (B5), Galagonyás-borókás-kökényes cserjések-jellegtelen üde gyepek (P2bxOB), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon homoki gyepek (6260*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (kíméletes legeltetés és részben kaszálás) folytatása a természeti értékek védelmét figyelembe vevő korlátozásokkal. A terület természetvédelmi célkitűzéseinek leginkább a legeltetési használat felel meg.

a) Kötelezően betartandó előírások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Kiszántás nem megengedett. (GY13).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. (GY23).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34).
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha. (GY41).

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44).
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- A parcella maximum 50%-a hasznosítható kaszálással. (GY97)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Gyeprekonstrukció bolygatott gyepfelszíneken gyommentesítés (elsősorban legeltetéssel, vagy mechanikai eszközökkel), szükség esetén foltokban gyepvetés.

Inváziós fajok (akác (*Robinia pseudoacacia*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranyvessző fajok (*Solidago spp.*), esetleg amerikai kőrös (*Fraxinus pennsylvanica*)) visszaszorítása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

Delelő fák, facsoportok telepítése kizárólag őshonos és tájhonos fák és cserjék felhasználásával javasolható, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszíneken.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található élőhelytípusok és jelölő fajok élőhelyeinek kíméletes legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. Annak hiányában - főleg inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés, lágyszárú özöngyomok terjedése, illetve a gyepterület kedvezőtlen átalakulása valószínűsíthető. Megfelelő legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, erős intenzitású (túl)legeltetés esetén viszont a gyepterület felszakadozása, a homoki gyomok és inváziós fajok terjedése várható. A fenntartási célokkal összhangban a gyepterület egyes részein, az adott év időjárásának függvényében, lehetséges a kaszálással történő hasznosítás is. Őshonos fák, facsoportok telepítése a terület tájképi értékeinek és élőhelyi változatosságának megőrzése, az erdőssztyeppi jelleg erősítése miatt indokolt.

KE-3 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Néhány évtizeden belül beszántott, parlag eredetű, visszagyepesedett gyepfoltok, jórészt a természetesebb homoki gyepek közé ékelődve.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek-jellegtelen üde gyepek (OCxOB)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (legeltetés és kaszálás) folytatása a természeti értékek védelmét figyelembe vevő korlátozásokkal. A terület természetvédelmi célkitűzéseinek a legeltetéses és arra alkalmas helyeken a kaszálásos hasznosítás felel meg, szükség esetén szárazúzásos kezeléssel kiegészítve, célként jelölve meg a természetszerű gyepphelyreállítását.

a) Kötelezően betartandó előírások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Kiszántás nem megengedett. (GY13).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).
- Legeltetési sűrűség 0,6-0,1 állategység/ha. (GY43).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Indokolt esetben (természetes úton több évig gyomos állapotban maradt, természetes gyepalkotókat nem vagy alig tartalmazó foltok) a természetszerű gyepphelyreállítását megfelelő (területre jellemző fűfajok, kíméletes talajmunka) felülvetéssel kell biztosítani.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található gyepek legeltetéssel és/vagy kaszálással történő rekonstrukciója és fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. Annak hiányában - főleg inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés, lágyszárú özöngyomok terjedése, illetve a gyomosodás, gyomos foltok fennmaradása valószínűsíthető. Közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, erős intenzitású (túl)legeltetés esetén) viszont a gyomok, inváziós fajok terjedése várható. A gyepek természetközeli helyreállítása célzott beavatkozásokkal gyorsítható.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Szántóként hasznosított területrészek a tervezési terület északkeleti sarkában.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a szomszédos, jelentős természeti értéket hordozó területeket nem veszélyeztető gazdálkodás folytatása, illetve a szántók visszaalakítása természetközeli élőhelyekké. Az egységgel érintkező gyepek határait be kell tartani, további elszántás nem kívánatos.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás kötelező. (SZ03).
- A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni. (SZ15)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos. (SZ43).
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52).

- Mezőgazdasági földterület első erdősítése. (SZ56).
- Tájidegen fűmagkeveréssel történő vetés tilos. (SZ63).
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szántók megfelelő gyepesítése (tájhonos, a terület természetközeli gyepeihez hasonló összetételű magkeverékes gyepvetéssel, homoki legelő vagy kaszáló kialakítása), esetleg erdősítése (tájhonos faállománnyal: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), fehér nyár (*Populus x canescens*), mezei juhar (*Acer campestre*), hársak (*Tilia spp.*) mindenképpen javasolt.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén őshonos fafajokból álló erdőtelepítés javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a környező területekre káros hatással lehet (beépítés, ipartelepítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szántók használata lehetőleg ne károsítsa a szomszédos gyepeket, amelyek között kiemelt szempont az inváziós fajok terjedésének megakadályozása. Javasolt a természetközeli élőhelyek arányának növelése rekonstrukciós beavatkozásokkal.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: A tervezési terület legelő jószágai számára fenntartott állattartó telep és infrastrukturális létesítményei az aszfaltozott bekötőút mellett.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A kis arányban jelen levő gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22). (Magyarázat: a kezelési egység területén lévő, arra alkalmas gyepekre vonatkozik.)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az esetlegesen nem használt részekben gyommentesítés és természet szerű visszagyepesítés javasolt (A telep felszámolása esetén gyepesítés vagy esetleg őshonos erdősítés javasolt.)

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés csak a létesítmény esetleges felszámolása esetén javasolt, őshonos fafajokkal. Jelenlegi formájában csak fásítás javasolt, őshonos, intenzív terjedésre nem képes fafajokkal.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy gyomosodás, inváziós növényfajokkal való fertőzés ne terjedhessen át a természetközeli élőhelyekre, illetve szennyeződés nem érje a környező gyepeket. Gyommentesítéssel fenn kell tartani a területek rendezettségét.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: Tájidegen, inváziós fafajok (főleg akác) uralta fasorok, kis spontán erdőfoltok, gyepekre terjedő fásszárú állományok, leirtott, sarjadó foltok, jelenleg nem üzemtervezett erdők.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek-akácültetvények (OCxS1), vágásterületek-jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (P8xOC), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó fás élőhelytípusaira nincsenek.

A kis arányban még jelen levő gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A tájidegen fafajok lecserélése őshonos, tájhonos fa- és cserjefajokra, vagy gyeprekonstrukció során homoki gyepek kialakítása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén őshonos fa- és cserjefajokkal történő felújítás/telepítés javasolható, kivételt képeznek a homoki gyepek helyreállítására alkalmas területek.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy az elfoglalt gyepek visszaálljanak, vagy legalább a gyomok, inváziós növényfajok ne terjedhessenek tovább a szomszédos, természetközeli élőhelyekre (gyepekre). Őshonos fajokra történő csere esetén a fasor/erdősáv, valamint a facsoportok pufferezónaként működhetnek, valamint tájképi jelentőséggel is bírnak.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: A homoki legelőbe ágyazódó üde foltok, gyakran fákkal, cserjékkel, facsoportokkal, üde vagy mocsári élőhelyek, időszakos vízborítással.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): (OBxD34), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen üde gyepek-lápi zombékosok (OBxB4), üde és nedves cserjések (P2a), fűzlápok, lápcserjések-üde és nedves cserjések (J1axP2a)

- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (kíméletes legeltetés) folytatása a természeti értékek védelmét figyelembe vevő korlátozásokkal. A terület természetvédelmi célkitűzéseinek a legeltetéses hasznosítás felel meg, szükség esetén szárazúzásos kezeléssel kiegészítve.

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó fás élőhelytípusaira nincsenek.

A kis arányban még jelen levő gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Kiszántás nem megengedett. (GY13).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34).
- Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha. (GY43).
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok*

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) *Kezelési javaslatok indoklása:*

A kezelési egység területén található élőhelytípusok kíméletes legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását (kivétel a fűzlápok, lápi cserjések belső részei). Annak hiányában - főleg inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés, lágyszárú özöngyomok terjedése valószínűsíthető. Alacsony intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, erős intenzitású (túl)legeltetés esetén viszont a gyomok, inváziós fajok terjedése, az élőhelyek szegényedése, bolygatása várható.

KE-8 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* A tervezési területen futó burkolt és földutak, keskeny mezsgyéikkel.

(2) *Érintettség vizsgálata:*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): út- és vasúthálózat (U11)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) *Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:*

A területen jelenleg érdemi gazdálkodás nem folyik, és azt jelenlegi állapota nem is indokolja.

a) *Kötelezően betartandó előírások*

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) *Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok*

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26).

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:*

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) *Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:*

A kezelési egység jellege miatt nem javasolható.

(6) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok*

Az inváziós fajok terjedését meg kell akadályozni. Az utak jelenlegi kiterjedésének bővítése, szélesítése nem javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy gyomosodás, inváziós növényfajokkal való fertőzés ne terjedhessen át a szomszédos, természetközeli élőhelyekre (gyepekre). Kaszálással vagy legeltetéssel fenn kell tartani a területek rendezettségét.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Nyírbátor-Vasvári-folyás mesterséges, a területen átfolyó, időszakosan kiszáradó mocsári növényzetes medre és gyepek kezelési sávja.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen fátlan vizes élőhelyek-fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok (OBxBA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A csatorna nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a növényzet irtását javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére június 15. – február 15. közötti időszak javasolható, de az inváziós fajok visszaszorítását szolgáló munkálatok szükség esetén (egyeztetés után) más időszakban is elvégezhetőek.

a) Kötelezően betartandó előírások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornán javasolható vízvisszatartó műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban az üde élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzon a területről.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén őshonos fa- és cserjefajokkal történő fásítás javasolható, de itt az erdőtelepítés nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy gyomosodás, inváziós növényfajokkal való fertőzés ne terjedhessen át a szomszédos, természetközeli élőhelyekre. A vízvisszatartás az értékes élőhelyek (különösen üde gyepek, mocsarak, zsombékosok, lápi cserjések) természetes vízkészletének megőrzését szolgálja.

KE-10 kezelési egység

(1) Meghatározása: A tervezési területen található, őshonos fafajú (elegyes tölgyes-hazai nyaras) erdőfelújítás akácos helyén.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú fiatalosok (P1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A védett természeti területen fekvő erdőkre vonatkozó előírásokat (a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény) és az erdőtörvény előírásait, valamint az érvényes erdészeti üzemtervet kell alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51). (Magyarázat: A tájidegen fafajok lecserélése őshonos fajokra védett területen jogszabályi előírás, a tájhonos hazai fafajok alkalmazása általános természetvédelmi célkitűzés.)
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágylágy- és fászszerűak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) kell megakadályozni (E83).
- Erdősztepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése (E76). (pl. extenzív legeltetéssel)
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).

- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt erdősztyepp jellegű, felnyíló erdőállomány kialakítása, gyepes tisztásokkal. Az inváziós fajokat (főleg akác (*Robinia pseudoacacia*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranyvessző fajok (*Solidago spp.*), kései meggy (*Prunus serotina*)) vissza kell szorítani.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Jelenleg is üzemtervezett erdőterület.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. A hazai fajok számos közösségi jelentőségű fajnak nyújtanak élőhelyet, amelyek állományai növekednének. Az akácos után kialakítandó őshonos erdőállomány erdőssztyepp jellegű élőhelyként kiemelten szolgálhatja a jelölő élőhelyek fontos fajainak, és a jelölő növényfajoknak is a védelmét. A vadállomány túlzottan magas példányszáma nemcsak az erdők felújítását gátolja.

KE-11 kezelési egység

(1) Meghatározása: A tervezési területen található őshonos fafajú facsoportok, apró erdőfoltok, jelenleg nem üzemtervezett erdők.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A védett természeti területre és a Natura 2000 területkre vonatkozó előírásokat, valamint esetleg (üzemtervezés esetén) az erdőtörvény előírásait kell alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal (E51)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Idős őshonos fák meghagyása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdősítés a meglévő faállomány kíméletével, tájhonos fajokkal lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az őshonos fafajok alkotta kis foltok, ligetek nagyban növelik az élőhelyi változatosságot, megőrzésük, fejlesztésük általánosan javasolt.

KE-12 kezelési egység

(1) Meghatározása: Tájidegen és/vagy inváziós fafajok uralta üzemtervezett erdőrészek, illetve azokból terjedő fákkal benőtt erdősödött foltok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fiatal parlag és ugar- nem őshonos fafajok spontán állományai (T10xS6), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

Az erdőtörvény, valamint az erdészeti üzemterv vonatkozó előírásait kell alapul venni.

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51).
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54).
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A tájidegen fafajok lecserélése őshonos, tájhonos fa- és cserjefajokra, vagy gyeprekonstrukció.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén őshonos fa- és cserjefajokkal (elsősorban tájhonos fajok alkalmazása javasolt: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), szürke nyár (*Populus x canescens*), hársak (*Tilia spp.*), mezei juhar (*Acer campestre*), tatárjuhar (*Acer tataricum*)) történő felújítás/telepítés javasolható, kivételt képeznek a homoki gyepek helyreállítására alkalmas területek.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Az inváziós fajok terjedését meg kell akadályozni.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy őshonos erdőállományok alakuljanak ki, az elfoglalt gyepek visszaálljanak, vagy legalább a gyomok, inváziós növényfajok ne terjedhessenek tovább a szomszédos, természetközeli élőhelyekre (gyepekre). Őshonos fajokra történő csere esetén az erdőfoltok értékes élőhelyekké (erdőssztyepp jellegű erdőkké) válhatnak, valamint pufferzónaként működhetnek.

KE-13 kezelési egység

A KE-13 kezelési egység a tervezési terület egyik legértékesebb élőhelye, a terület szélén elhelyezkedő, erdőssztyepp-tisztás jellegű homoki sztyeppréttel borított bucka, beleértve egy apró akác folt helyén regenerálódó homoki gyepfoltot is. Több jelölő faj (magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), magyar kökörccsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) és leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*)) élőhelye. Kedvező állapotban tartásához a természetvédelmi célokat szolgáló, célzott és kíméletes legeltetés folytatása szükséges, kiegészítve egyéb kezelési tevékenységekkel (inváziós fajok visszaszorítása, élőhelyek rekonstrukciója).

(1) Meghatározása: Homoki sztyepprétek, erdőssztyepp-tisztás jelleggel.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): homoki sztyepprétek (H5b)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon homoki gyepek (6260*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás (kíméletes legeltetés) folytatása a természeti értékek védelmét figyelembe vevő korlátozásokkal. A terület természetvédelmi célkitűzéseinek leginkább a legeltetési használat felel meg.

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).

- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Kiszántás nem megengedett. (GY13).
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. (GY23).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha. (GY39).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44).
- Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos. (GY46).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Gyeprekonstrukció a letermelt akácós facsoport helyén kialakuló gyepben (szükség esetén célzott kézi gyepfelülvetés és gyomok, akácсарjак visszасzorítása). Tájhonos magányos fák, facsoportok telepítése. Inváziós fajok visszасzorítása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható. Egyedi fák, facsoportok telepítése kizárólag őshonos és tájhonos fák és cserjék felhasználásával javasolható, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszíneken, csak természetvédelmi céllal.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Erdőssztyepp tisztás jellegű gyep, a kezelési egység területén található élőhelytípusok és jelölő fajok élőhelyeinek kíméletes, alacsony intenzitású legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. Annak hiányában - főleg inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés, lágyszárú özöngyomok terjedése, illetve a gyepszervezet kedvezőtlen átalakulása valószínűsíthető. Alacsony intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, közepes vagy erős intenzitású (túl)legeltetés esetén viszont a gyep átalakulása, felszakadozása, a homoki gyomok és inváziós fajok terjedése várható. Az erős legeltetés nyomás hátrányosan érinti a jelentős magyar nőszirmos állományt is. A legeltetés időszakának korlátozása a jelölő növényfajok (elsősorban kökörtcsinfajok) megfelelő termésérésének elősegítése miatt indokolt. Őshonos fák, facsoportok telepítése a terület élőhelyi változatosságának megőrzése, az erdőssztyeppi jelleg erősítése miatt indokolt.

KE-14 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Homoki legelő beszántásával létrejött, jelenleg szántóként hasznosított terület, értékes homoki gyepel szomszédosan.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja (a szomszédos, jelentős természeti értéket hordozó területeket megóvandó) visszagyepesítés, visszaalakítása természetközeli élőhelyekké, így a jelölő élőhely (pannon homoki gyep - 6260*) és jelölő faj (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) termőhely kiterjedésének növelése. Az egységgel érintkező gyep határait be kell tartani, további elszántás elkerülendő.

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás kötelező. (SZ03).
- Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos. (SZ43).
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52).
- Tájidegen fűmagkeveréssel történő vetés tilos. (SZ63).
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szántók megfelelő visszagyepesítése kiemelten javasolt, mind a jelölő élőhely, mind a jelölő faj védelme szempontjából. A jelenlegi szántó közvetlenül érintkezik jelölő élőhely (pannon homoki gyep - 6260*) állományával és magyar kökörtin metapopulációval. A rekonstrukcióval mind a jelölő élőhely, mind a jelölő faj állománya növelhető lenne, illetve a szántó jelenlegi károsító hatásai (gyomosítás, vegyszerkiszóródás, mikroklimatikus változások) megszűnnének..

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén erdőtelepítés nem, vagy csak a terület nyugati szélén javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a környező területekre káros hatással lehet (beépítés, ipartelepítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szántók használata lehetőleg ne károsítsa a szomszédos gyepeket, amelyek között kiemelt szempont az inváziós fajok terjedésének megakadályozása. Elsődleges cél a természetközeli élőhelyek rekonstrukciója, így a jelölő élőhely (pannon homoki gyepek - 6260*) és jelölő faj (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) termőhely kiterjedésének növelése.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja.

A **KE-4** esetében a szántók megfelelő gyepesítése, esetleg erdősítése javasolt.

A **KE-9** esetében a csatornán javasolható vízvisszatartó műtárgyak létesítése, amelyek megakadályozzák, hogy száraz időszakban az üde élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzon a területről.

A **KE-10** esetében javasolt az erdősztyepp jellegű, felnyíló erdőállomány kialakítása, gyepes tisztásokkal.

A **KE-13** esetében javasoljuk a gyeprekonstrukció elvégzését a letermelt akácos facsoport helyén kialakuló gyepben, majd tájhonos magányos fák, facsoportok telepítését az inváziós fajok visszaszorítása mellett.

A **KE-14** esetében a szántók megfelelő visszagyepesítése kiemelten javasolt, mind a jelölő élőhely, mind a jelölő faj védelme szempontjából.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések elsősorban két kökörcsinfaj (*Pulsatilla patens*, *Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) esetében indokoltak. Javasolt az ex situ nevelt növényekkel való állománynövelés, illetve a virágzó tövek egyedi védelme (mobil vadkerítés, őrzés).

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2014-ben készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2013-as felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 10-12 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Javasolt a jelölő élőhelyek (6260* – Pannon homoki gyepek) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

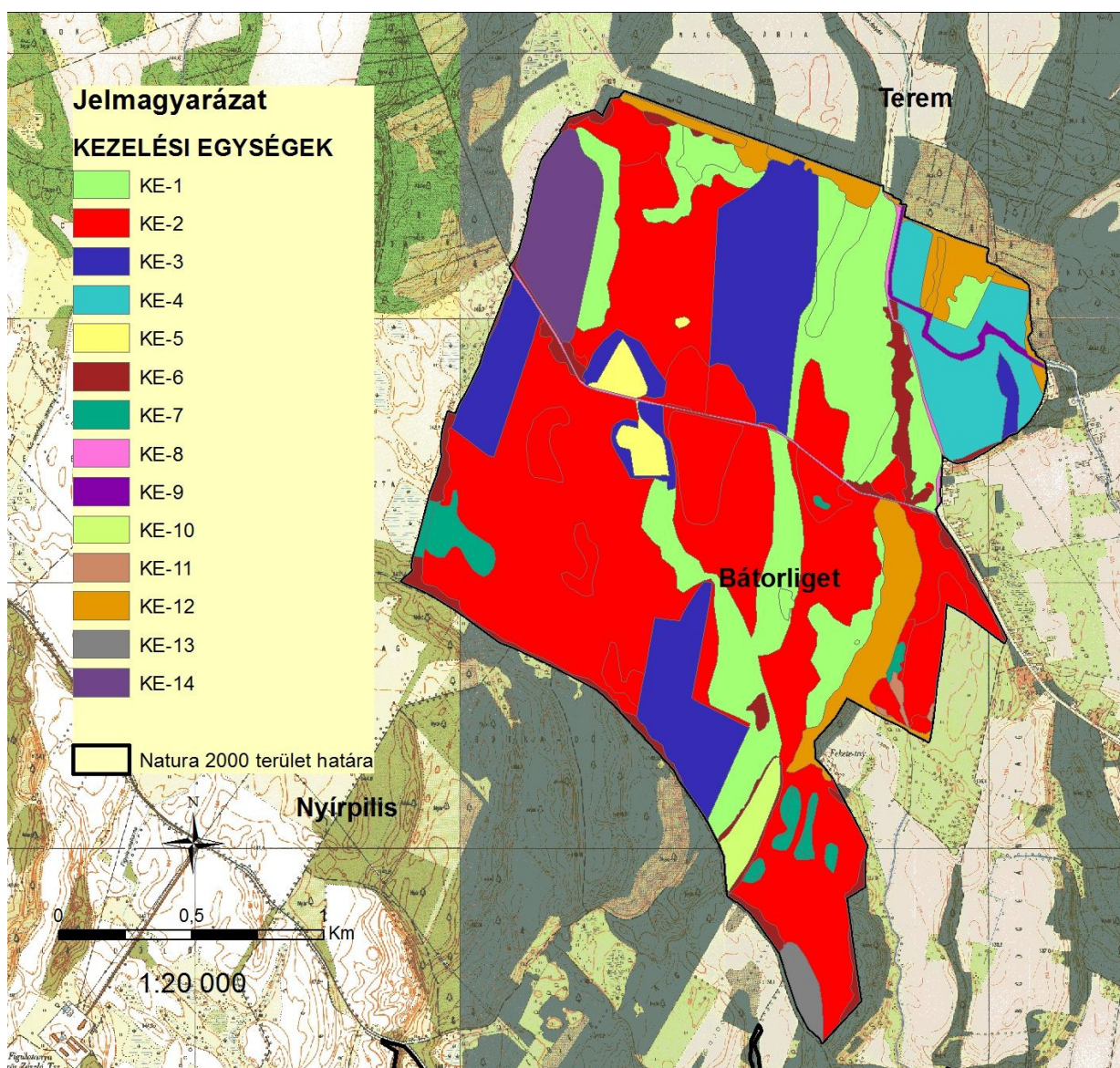
Az ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozását standard NBmR módszer szerinti (lyukszámoláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt megvalósítani.

A magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) esetében, mivel élőhelyeik viszonylag konzervatívak és változásuk jól nyomon követhető, továbbá szakszerű monitorozásuk viszonylag eszköz- és időigényes, az NBmR protokoll szerint 10 évente, az élőhelytérképezéssel lehetőleg azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

A jelölő növényfajok esetében legalább 3 évente elvégzett teljes állományfelmérés és térképezés indokolt, ez az NBmR felmérésekkel szinkronizálható.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).



3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Bátorligeti-legelő (HUHN20036) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti terület a lápként oltalmat élvező „ex lege” védett terület, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A tervezési területből 23,4 ha a Bátorligeti-legelő TT része; a vonatkozó jogszabály 37/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Bátorligeti-legelő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról. Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület övezetének is része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület átfed a Bátorligeti-Nyomás helyi jelentőségű védett természeti területtel is.

A Natura 2000 terület nagyobb része magántulajdonban van. Mintegy 198 ha (a terület 43%-a) a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van.

A területen található erdőrészek egy része magántulajdonban, másik része állami tulajdonban van.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Bátorligeti Nagy-legelő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Bátorliget közigazgatási területét érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 90 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
T86YT-6-11	16,04	15,7
TLDYT-Q-11	17,97	0,00
TDWCT-E-11	30,64	28,1
TN5RT-C-11	4,76	0,00
TL4KT-2-11	129,23	127,12
TL6YT-J-11	17,75	16,07
TAPCT-5-11	65,65	65,1
TL0YT-A-11	131,97	127,73
T985T-F-11	3,98	3,57
TL3CT-T-11	12,45	8,59

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes

élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Bátorligeti Nagy-legelő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Bátorligeti Nagy-legelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásai jelenleg kötelező érvénnyel, 5-10% között határozzák meg a kaszálással hasznosított gyepek esetében a kaszátlanul hagyandó terület nagyságát. Javasolható a jelenlegi szabályozás módosításával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározása.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználatot az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Bátorligeti Nagy-legelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- Az elnádásodott, elgyomosodott lápi-lápréti területek kíméletes gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba („lápkaszálló”) való alakítását szolgáló eszközök.

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.

- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.

- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vizes élőhelyé alakítását, erdősítését ösztönző eszközök.

- A Natura 2000 területen található szántók és a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.

- Az elnádásodott szikes tavak legeléssel történő megnyitását, legelőtő kialakítását szolgáló eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.19. Bátorliget	Résztevők száma: 3
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014.08.19. Bátorliget	Résztevők száma: 4

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
	o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság		
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Bátorliget)	Kifüggesztés darabszáma: 1
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14-től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 64
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatokon) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása, tartalma és eredménye:

- Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt a Bátorligeti Ősláp Múzeummal.
- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsvégi televízió, térsvégi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2014. július és augusztus folyamán). A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület

fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:

- Érintett önkormányzatok (Bátorliget, 1 levél)
- Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (5 levél).
- Azon földrészek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (3 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyonkezelői külön levélben kerültek értesítésre.)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály

- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége

- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
 - Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
 - Észak-Alföldi Regionális Tanács
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
 - Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
 - Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
 - Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
 - Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
 - Erdészeti szakirányítók (19 levél)
 - Agrárkamarai tanácsadók (128 levél)
 - Falugazdász területi irodák (17 levél)
 - Vadásztársaságok (83 levél)
 - Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
 - Horgász egyesületek (106 levél)
 - Halászati hasznosítók (8 levél)
 - NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 4 fő vett részt.
 - A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 3 fő vett részt.
 - Az érintett önkormányzat (Bátorliget) 2014. augusztusában kifüggesztette a fenntartási tervet.
 - A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	igen (Legelésbe bevonható új területek utáni érdeklődés).	fórumon megjelentek	nem	nem tett érdemi észrevételt
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	igen (Növénytelepítést a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201. számú útügyi műszaki előírásban foglaltaknak megfelelően kell elvégezni. Vasút környezetében történő növénytelepítéskor 206198. (XII.21.) KM rendelet, és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi 1. tv. 42/A § (1) bekezdésének betartása.)	levélben	nem	Fenntartási terv szempontjából nem releváns
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	igen (A fenntartási tervnek igazodnia kell a 2009. évi XXXVII. törvény 112 § (3) bekezdés 2. pontja alapján kihirdetésre került erdőtervrendeletek előírásaihoz, valamint az Országos Erdőállomány adatai és előírásaihoz.)	levélben	igen	A tervező a jogszabályokat és előírásokat figyelembe vette a készítés során
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	igen (A vízviszatarással, feltöltődéssel, szabályozható zsilipes műtárgyakkal, karbantartási munkákkal kapcsolatos észrevételek. A fokozott feliszapolódás miatt gyakrabban szükséges a csatornakotrás.)	e-mailben, levélben	igen	A vízviszatarásra vonatkozó észrevételeik fenntartási tervbe illeszkedő részét a megfelelő fejezetekbe beépítette. Az érintett csatornák fenntartási munkálataival kapcsolatos javaslatukat a Natura 2000 célokkal összeegyeztethető formában építette be.

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Igen (Ügyféli minőségében a fenntartási terv egy részét az Igazgatóság készítette.)	Ügyfelek voltak, fórumon és terepbejárásokon megjelentek, írásban javasoltak	igen	Ügyféli minőségében a fenntartási terv egy részét az Igazgatóság készítette.
Falugazdász területi irodák	igen (Általános vélemény (kedvezőtlen földtulajdon-szerkezet, általános gazdasági problémák, jogszabályokból adódó nehézségek)).	e-mailben	nem	Általános vélemény a fenntartási tervvel kapcsolatban, nem konkrét javaslatok

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság levélben érkezett vízvisszatartásra vonatkozó észrevételeik fenntartási tervbe illeszkedő részét a megfelelő fejezetekbe a tervező beépítette. Az érintett csatornák fenntartási munkálataival kapcsolatos javaslatukat a Natura 2000 célokkal összeegyeztethető formában építette be.